

სატაურები ქართულ და გერმანულ სანოტარო მოწმობებში

პროფ. დოქ. კასპარ ფრაი*

ვიადრინას ევროპული უნივერსიტეტის სამოქალაქო სამართლის, სავაჭრო და ეკონომიკური სამართლის პროფესორი

ასოც. პროფ. ლადო სირდაძე

ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნივერსიტეტი

I. შესავალი

კანონისა თუ ხელშეკრულების მუხლების სა-
თაურები დიდ როლს თამაშობენ ტექსტის სწო-
რად გაგებაში. მათი მთავარი ფუნქცია არის,
დაეხმაროს მკითხველს სასურველი ადგილის
სწრაფად მოძებნაში. არასწორმა სათაურმა შე-
იძლება გამოიწვიოს ნორმის არასწორი განმა-
რტება, ამიტომ სათაურების შერჩევა განსაკუ-
თრებული გულისყურით უნდა მოხდეს. ამიტომ
სამართლის მეთოდისათვის მნიშვნელოვანია
იმ კრიტერიუმების შესწავლა, რომელთა მიხე-
დვითაც უნდა მოხდეს ნორმათა დასათაურება.

XX საუკუნემდე ნოტარიუსთა მიერ გამოყე-
ნილი ფორმულარები არ შეიცავდნენ სრუ-
ლყოფილ დასათაურებებს და ისინი არც პარა-
გრაფებად არ იყო დაყოფილი.¹ პარაგრაფებად
დაყოფას ვხვდებით, მაგალითად, ვაგნერთან²
1927 წელს და გოლდმანთან 1930 წელს, მა-
გრამ კვლავინდებურად საგნობრივი სათაურე-
ბის გარეშე.³ 1931 წელს ჰაინრიხ შონფელდ-
რმა თავის კანონთა კრებულში ცალკეულ ნო-
რმათა აღნიშვნებს („§ 1“) დაამატა არაოფიცია-

ლური სათაურები („[უფლებაუნარიანობის წა-
რმოშობა]“). სანოტარო მოწმობებისათვის ასეთ
საგნობრივ სათაურებს ვხვდებით ვაგნერ/მო-
რელის 1933 წლის საოფისე წიგნში.⁴ მაგრამ სა-
გნობრივი სათაურების დამკვიდრებას დიდი
დრო დასჭირდა.⁵ მხოლოდ 1981 წლიდან მკვი-
დრდება ახალი გერმანული კანონების პარა-
გრაფების დასათაურება⁶ და ამავე დროიდან
მათ განუწყვეტლივ ვხვდებით მიუნხენის ხე-
ლშეკრულებათა სახელმძღვანელოში.⁷ კანონე-
ბის კარგი სათაურები დროთა განმავლობაში
პრაქტიკაში შემუშავდა. მაგრამ ხელშეკრულე-
ბის გაფორმებასთან დაკავშირებული ნაშრომე-

* პროფ. ფრაი არ არის პასუხისმგებელი სტატიის
ქართულ ნაწილზე; მნიშვნელოვანი რჩევებისთვის
მადლობას ვუხდით ნოტარიუს ვოინარს, ოდერის
ფრანქფურტი.

¹ მაგ., Johann Jodoco Beck, Vollständiges und nach dem
heutigen Curial-Stilo eingerichtetes Formular, 6. Aufl.
1755; E. Albr. Jenni, Handbuch des theoretischen und
praktischen Notariats, 1815; C.F. Koch, Formularbuch für
instrumentierende Gerichts-Personen und Notarien, 3. Aufl.
1849.

² Wagner/Bergschmidt, Bürobuch des Rechtsanwalts und
Notars, 19. und 20. Aufl. 1927, z.B. im Muster 482.

³ Goldmann/Heinitz/Loewenfeld/Rausnitz, Formularbuch für
die freiwillige Gerichtsbarkeit, 2. Band, BGB I, 1. Lfg.,
Allgemeiner Teil, Recht der Schuldverhältnisse, 14.-16.
Aufl. 1930.

⁴ Wagner/Morell, Bürobuch des Rechtsanwalts und Notars,
23.-25. Aufl. 1933, Muster 565; სათაურების გარეშეა
წინა გამოცემაც Wagner, 21.-22. Aufl. 1930.

⁵ პარაგრაფებს საგნობრივი სათაურების გარეშე იყენებს
განუწყვეტლივ, მაგ., Kersten, Formularbuch der Praxis
der freiwilligen Gerichtsbarkeit, 2. Aufl. 1937, შდრ. Rn.
125, 436, 440 თითოეული 5-გვერდიანი ტექსტით. Rn.
508-ში ვხვდებით საგნობრივ სათაურებს
მონაკვეთებზე: 40 პარაგრაფი დაყოფილია 15
სათაურიან მონაკვეთად. შიგადაშიგ საგნობრივ
სათაურებს ვხვდებით ასევე Kehrer in Planck/Kettner,
Die Führung des Grundbuchs, 4. Aufl. 1960:
პარაგრაფების საგნობრივი სათაურებითაა მოცემული,
მაგ., 28-ე ფორმულარი, სათაურების გარეშე – 24-ე
ფორმულარი (12 პარაგრაფით); საგნობრივი სათაურები
მხოლოდ სარჩევის დონეზეა მოცემული, მაგ., 29-ე
ფორმულარში (10 პარაგრაფით).

⁶ ფრაი/სირდაძე, კანონის ნორმების დასათაურება,
შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული
ჟურნალი, 4/2019, 10. გერმანული კანონების
სტრუქტურის შესახებ: Hamann, ZG 2015, 381.

⁷ Heidenhain/Meister, Münchener Vertragshandbuch, 1.
Aufl. 1982, Band 1: Gesellschaftsrecht, durchgängig bei
Gesellschaftsverträgen.

წინასიტყვაობიდან:
„რედაქტორები შეეცადნენ, იმ მომხმარებლისთვისაც,
რომელიც თავისთვის საინტერესო სამართლებრივი
ურთიერთობის მზა პროექტს აქ ვერ იპოვის,
შეეთავაზებინათ ერთგვაროვანი და მარტივად აღქმადი
სტრუქტურა როგორც ფორმულარებისა, ისე
შენიშვნებისა.“

ბი დასათაურებაზე თითქმის არაფერს ამბობენ.⁸

მოცემული სტატიის მიზანია ქართველ და გერმანულ ნოტარიუსებს შესთავაზოს კრიტიკური რეზიუმეები, რომელთა წყალობითაც ისინი შეძლებენ ნორმებისთვის კარგი სათაურების შერჩევას.

II. სათაურების დანიშნულება

საგნობრივი სათაურები ამარტივებენ ორიენტირებას, მით უმეტეს მაშინ, როცა სანოტარო მონმობა მცირე სარჩევით იწყება. საგნობრივი სათაურები დოკუმენტებს მხარეთათვის მარტივად აღქმადს ხდის,⁹ დამონებისას ხსნის ზედმეტი კითხვების დასმის საჭიროებას, ხოლო შემდგომ ამარტივებს დოკუმენტის წაკითხვას. მკითხველს, რომელიც მონმობას ხელში აიღებს, ძირითადად კონკრეტული სამართლებრივი კითხვა აქვს და სურს სათაურების წყალობით გაარკვიოს, ხელშეკრულების ამა თუ იმ პარაგრაფის წაკითხვით პასუხს მიიღებს თუ ვერა. ასე შეძლებს იგი მისთვის საინტერესო საკითხისათვის რელევანტური წესების სწრაფად მოძიებას. ამიტომ ძალიან მცირე მონმობებში საგნობრივი სათაურები შეიძლება გამოტოვებულ იქნას, სხვა შემთხვევაში კი დასათაურება დღეს ნორმადაა აღიარებული.¹⁰ ხელშე-

კრულების მხარეების ანდა მონდერძისა და მისი მემკვიდრეების გარდა, სანოტარო მონმობების მკითხველნი შეიძლება იყვნენ სხვა ორგანოებიც, რომლებიც მონმობაში მათთვის მნიშვნელოვან საკითხებს ეძიებენ. ასეთია, მაგალითად, საჯარო რეესტრის ან საგადასახადო სამსახურის თანამშრომელი, სასამართლო. თუ ნოტარიუსს უჭირს სათაურის შერჩევა, ე. ი. მას ერთ პარაგრაფში ზედმეტად ბევრი განსხვავებული საკითხი აქვს მოთავსებული. ამდენად, დასათაურების იძულება მკაფიოობის იძულებაა. მაგრამ მკაფიოობა არამც და არამც არ უნდა იყოს უზრუნველყოფილი სათაურების ხარჯზე. სანოტარო წესით დამონებული ფორმულირებები თავისთავად მკაფიო¹¹ უნდა იყოს.

არასამართლებრივ ლიტერატურაში გამოყენებული სათაურებისგან განსხვავებით, სანოტარო მონმობების სათაურებს არ ახასიათებს ორიგინალურობა, გაზვიადება და შეფასება; ნაცვლად ამისა, შერჩეულია საგნობრივად ნეიტრალური სტანდარტიზაცია. კანონებთან შედარებით, მონმობების მკითხველთა წრე უფრო ვიწრო, განსაზღვრადი და დარგობრივად კომპეტენტურია. მაგრამ დარგის სპეციალისტებსაც ეხმარება კარგი სათაურები, მით უმეტეს, თუკი ისინი სანოტარო მომსახურებისთვის და ნოტარიული მკაფიოობისათვის თანხას იხდიან. მკაფიო სათაურები შემდგომში ეხმარება ტექსტის განმმარტებელს.¹²

⁸ მცირე მითითებები გვხვდება, მაგ., *Kunkel, Vertragsgestaltung*, 2015, 4.1.2.1. (S. 102) „სტრუქტურირება ... ემსახურება ... მარტივად აღქმადობას (მაგ., შუალედური სათაურების გამოყენებით)“. *Kröger/Kummermehr/Sternemann/Zittel, FormularBibliothek Vertragsgestaltung – Schuldrecht*, 3. Aufl. 2018, Teil 4 § 4 Gestaltung eines Online-Shops Rz. 65: „(მხოლოდ) სათაურების ტიპოგრაფიული აქცენტირება შესაბამისი ინფორმაციისთვის. ინფორმაცია არ უნდა გადაიფაროს დამაბნეველი და ბუნდოვანი დამატებებით.“ *Schmittat, Einführung in die Vertragsgestaltung*, 4. Aufl. 2015, Rz. 77 (S. 59) გვიჩვენებს შუალედურ სათაურებს ძირითადი პუნქტებისათვის. *Heussen/Pischel, Handbuch Vertragsverhandlung und Vertragsmanagement*, 4. Aufl. 2014, Teil 6, Rz. 26: დიდი და პატარა ასოებით წერა ინგლისურენოვან ხელშეკრულებებში. *Maschmann/Sieg/Göpfert, Vertragsgestaltung im Arbeitsrecht*, 2. Aufl. 2016, Rz. 189 (S. 72): ყველგან, სრულად, გამჭვირვალედ.

⁹ *Schmittat, Einführung in die Vertragsgestaltung*, 4. Aufl. 2015, Rz. 77 (S. 59); *Aderhold/Koch/Lenkaitis, Vertragsgestaltung*, 3. Aufl. 2018, § 6 Rz. 13 m.w.N.

¹⁰ მაგ., სათაურების გარეშე *Krauβ, Vermögensnachfolge in der Praxis*, 5. Aufl. 2018, Kap. 6, C. I. 1., Rz. 3073.

ქვედა დონეებზე მხოლოდ ციფრებით დასათაურებულია *Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte*, 4. Aufl. 2015, Teil 7, D. III., Rz. 3601, 1-7.

¹¹ მკაფიო და ლაკონური ენა კანონებში მოთხოვნილია განმანათლებლობის ეპოქიდან; შდრ. *Schneider, Gesetzgebung – ein Lehr- und Handbuch*, 3. Aufl. 2002, Rz. 436.

¹² სათაურებს განმარტების დამხმარე საშუალებად იყენებს გერმანიის ფედერალური სასამართლო: BGH v. 20.3.2019 – XII ZB 310/18, BGHZ 221, 308 = NotBZ 2019, 298 m. Anm. *Heinemann* = MDR 2019, 743 = FamRZ 2019, 953 m. Anm. *Bergschneider* = DNotZ 2019, 830 m. Anm. *Ott* = RNotZ 2019, 422 = MittBayNot 2019, 508 mit Anm. *Forschner* (ხელშეკრულების ერთ-ერთ სათაურად გამოყენებული იყო „თარგმანი“, რაც სასამართლომ განმარტა დათქმად, რომ შინაარსზე არ ხდებოდა პასუხისმგებლობის აღება); OLG München v. 15.11.2011 – 34 Wx 388/11, NJOZ 2012, 525 = FamRZ 2012, 1004 = notar 2012, 60 = MittBayNot 2012, 227 m. Anm. *Reimann* = DNotZ 2012, 303 (აქ მიჩნეულ იქნა, რომ სათაური

III. კრიტიკიუმები კარგი სათაურებისთვის

ნორმათა სათაურები როგორც კანონებში,¹³ ისე სანოტარო მონმოებებში უნდა აკმაყოფილებდეს იმ კრიტიკიუმებს, რომლებიც ქვემოთაა მოცემული.

1. სწორი

სანოტარო მონმოებებში გამოყენებული სათაურები არ უნდა იყოს შეცდომაში შემყვანი.

გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის § 446-ის თანახმად, გაყიდული ნივთის გადაცემით საექვრობისას მყიდველზე გადადის რისკიც, მაგრამ არა პირიქით. თუ ვინმე ნასყიდობისას ან ჩუქებისას რისკის გადასვლის მომენტს განსხვავებულად დაადგენს, არაფერი შეიცვლება გადაცემასთან დაკავშირებით. მინის ნაკვეთის ჩუქებისას, თუ რისკი მჩუქებლის გარდაცვალების მომენტში უნდა გადავიდეს, ეს არ იქნება „გადაცემა“.¹⁴ ასეთ დროს სათაურად საკმარისია „რისკის გადასვლა“. ასევე – მფლობელობის უფლებასთან ერთად –პირდაპირი მფლობელობა რომ განსაზღვრულ მომენტში გადადის,¹⁵ ეს

ხელშეკრულებით საერთოდ ვერ მოწესრიგდება.

„უძრავ ნივთზე მფლობელობის გადაცემა“¹⁶ გაუმართლებლად შორდება იურიდიულ ენას, როცა სინამდვილეში „უძრავ ნივთზე საკუთრების გადაცემა“ ან „თანამესაკუთრის წილის გადაცემა“ იგულისხმება. კლიენტთა უმრავლესობისათვის ეს ფორმულირებებიც გასაგები იქნება. „ბინის მფლობელი“, „თავდაპირველი მფლობელი“ ასევე არასწორი სათაურები იქნებოდა, როდესაც მუხლი მესაკუთრეს ეხება.

„საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული მდგომარეობა“ ისევე, როგორც „მესაკუთრის სტატუსი მოლაპარაკებისას“ ან „მესაკუთრის სტატუსი დღეს“ გამოხატავს შუალედურ სამართლებრივ მდგომარეობას დინამიურ პროცესში. გერმანიაში მსგავსი სიტყვათშეთანხმებები („Grundbuchstand“¹⁷ „Verhandlungsstand“, „Stand heute“) ამ ბოლო დროს დამკვიდრდა, მაგრამ ისინი საჭირო არაა. „საჯარო რეესტრის მონაცემები“¹⁸ უკეთესი სათაური იქნებოდა. შესაბამისად, მარტივად შეიძლება ტავტოლოგიის თავიდან აცილება სიტყვებში „საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული სტატუსი და ხელშეკრულების საგნის სტატუსი“.¹⁹ ამასთან, „საგნის სტატუსი“ უშინაარსოა. ეს დაახლოე-

„გენერალური მინდობილობა“ მაქსიმალურად ფართო ფარგლებზე მიაწინებდა); OLG München v. 17.10.2016 – 34 Wx 208/16, NotBZ 2017, 233 = ZEV 2016, 708 = MittBayNot 2017, 59 (რადგანაც სათაურად გამოყენებული იყო „უკუმოთხოვნა“, ე. ი. ამ ადგილას მოხსენიებული თანხმობა მხოლოდ მას ეხებოდა); OLG München v. 14.2.2014 – 34 Wx 459/13, NotBZ 2014, 263 = NJOZ 2016, 413 (სათაურში გამიჯნული იყო მოთხოვნის წარდგენა და შესრულება, ე. ი. ტექსტშიც უნდა გამიჯნულიყო); OLG Düsseldorf v. 27.11.2014 – 22 U 113/14, NJOZ 2015, 1017 (ხელშეკრულების სტანდარტული პირობის განმარტება მოხდა მისი სათაურის მიხედვით).

¹³ ფრაი/სირდაძე, კანონის ნორმების დასათაურება, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 4/2019, მე-12 და მომდევნო გვერდები.

¹⁴ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 26. Schenkung auf den Todesfall ohne Überlebensbedingung, § 3 გადაცემისა და ანგარიშსწორების დღე, რისკის გადასვლა და პასუხისმგებლობა. „გადაცემა“ § 854 II BGB-ის გაგებით, როგორც ნესი, გამოორიცხულია, რადგან გამყიდველის მფლობელობა მისი გარდაცვალებით კი არ ქრება, არამედ მემკვიდრეზე გადადის.

¹⁵ მაგ., Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, უძრავი ქონების ნასყიდობა, § 3 მფლობელობის გადასვლა, უზრუნველყოფა. Krauß,

Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, M, Rz. 6767 unter C. III.; Hertel in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 5. Aufl. 2018, Teil 2 Kap. 2, Rz. 4, Kaufvertrag, „IV. მფლობელობა, სარგებლობა, ვალდებულებები“ განმარტებებით: Rn. 215.

¹⁶ Früher Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 3. Aufl. 2012, Kapitel 14, K, Rn. 5371.

¹⁷ Holland in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 5. Aufl. 2018, Teil 2 Kap. 3, Rz. 2 – სამშენებლო ხელშეკრულება ჯერ კიდევ ასამშენებელი ბინის საკუთრებაზე, სამშენებლო ხელშეკრულება, ნასყიდობისა და ნარდობის ხელშეკრულება, I., „1. საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული მდგომარეობა“.

¹⁸ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. C. ჩუქება, 1. ჩუქებისა და გადაცემის ხელშეკრულება, § 1 საჯარო რეესტრის მდგომარეობა, მონილეები.

¹⁹ Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 7, F. III. 3., Rz. 3355, I. საჯარო რეესტრისა და საგნის სტატუსი. Bei Hoffmann-Becking / Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, III. B. 1. ნასყიდობის ხელშეკრულება განუვითარებელ მინის ნაკვეთზე, „I. წინასწარი შენიშვნა“.

ბით ნიშნავს შემდეგს: „მინის ნაკვეთზე აშენებულია საცხოვრებელი სახლი, რომელშიც ბინადრობს თავად გადამცემი საკუთარი საცხოვრებელი მიზნებით“,²⁰ სათაურად საკმარისია „უძრავი ქონების საკუთრება“.

„საჯარო რეესტრის ტვირთისგან გათავისუფლება“ (გერმ. „**Freistellung von Grundbuchbelastungen**“) შეცდომაში შემყვანია, რადგან დატვირთულია არა საჯარო რეესტრი, არამედ, საჯარო რეესტრის მიხედვით, უძრავი ქონება. „უფლებრივი ტვირთისგან გათავისუფლება“ (გერმ. „**Freistellung von Belastungen**“) საკმარისია. „მესაკუთრის უფლებების დათმობა იპოთეკის უფლებაზე“ (გერმ. „**Abtretung von Eigentümerrechten an Grundpfandrechten**“) შეცდომაში შემყვანია, რადგან უფლებაზე უფლების დათმობა კი არ ხდება, არამედ თავად ამ უფლების დათმობა. ასეთ დროს ყველაზე კარგი იქნება მარტივი სათაურის გამოყენება „გამყიდველის იპოთეკის უფლება“ (გერმ. „**Grundpfandrechte des Verkäufers**“).

თუ ვინმე შპს-ში თავისი შენატანის საფუძველზე წილს მიიღებს, ეს არ იქნება შპს-ის „საპასუხო შესრულება“.²¹ იგი ვალდებულებას არ ასრულებს,²² რადგან საქმეში ახალი წილი კაპიტალის გაზრდის რეგისტრაციით²³ თავისთავად წარმოიქმნება (შდრ. გერმანიის კანონი შპს-ის შესახებ, § 54 ნაწ. 3) – და ეს ხდება არა საზოგადოების, არამედ პარტნიორების ხარჯზე.²⁴

²⁰ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. B. 1. Kaufvertrag über ein unbebautes Grundstück (Bauland).

²¹ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, IX. შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, 6. შპს-ის შექმნა ფულადი სახსრებით და ნატურით (მენარმის შენატანი – საზოგადოების შექმნის ხელშეკრულება, დამატებითი შენატანის ვალდებულებები, განსაკუთრებული უფლებები) – აქ: შესატანის შესახებ ხელშეკრულება, § 2 საპასუხო შესრულება და შეტანის ღირებულება.

²² და თუკი ასრულებს, მაშინ სახეზეა არა წილი, არამედ მხოლოდ ორდინალური და სწრაფი განხორციელება კაპიტალის გაზრდისა, შდრ. მაგ., Ziemons in BeckOK/GmbHG, § 55 Rz. 120.

²³ Lieder in MünchKommGmbHG, 3. Aufl. 2018, § 55 Rz. 147; Ziemons in BeckOK/GmbHG, § 55 Rz. 135.

²⁴ ვისაც § 20 Abs. 1 S. 1 UmwStG-ზე სუბსუმციის გამარტივება სურს („... შემტანი ამისთვის იღებს ახალ წილს“), კანონის ენასთან ახლოს დარჩება სათაურით „ახალი წილი შენატანისთვის“.

როდესაც „ნაღდი ანგარიშსწორება“ მოთხოვნილი, სავარაუდოდ, „გადახდა“ ანუ „ფულადი შესრულება“ იგულისხმება, ე. ი. გადარიცხვაც ნებადართულია. შპს-ის შესახებ კანონიც საუბრობს ფულად შენატანზე.²⁵ ამიტომ ასეთ დროს ტერმინების „საპასუხო შესრულება“ („**Gegenleistung**“) და „ნაღდი ანგარიშსწორება“ („**Barzahlung**“) სათაურებში არ უნდა იქნეს გამოყენებული, რადგანაც არასწორი შინაარსის მატარებელია.

თუკი „უფლების განხორციელების გამორიცხვაში“²⁶ მხოლოდ დროებითი გამორიცხვა იგულისხმება და მითითებულია კონკრეტული პერიოდი, თუ როდისაა გამორიცხული ამ უფლების განხორციელება, უმჯობესია გამოყენებულ იქნეს „უფლების განხორციელების გადავადება“. „იპოთეკის უფლების წარმოშობა“²⁷ შეცდომაში შემყვანია, როცა იპოთეკა უკვე წარმოშობილია.

„ნოტარიუსის უფლებამოსილება“ („**Auftrag und Ermächtigung für den Notar**“) შინაარსობრივად არაზუსტია, როცა „უფლებამოსილებაში“ მოაზრებულია „მინდობილობა“ („**Vollmacht**“) ე. ი. როცა ნოტარიუსმა კლიენტის სახელით უნდა იმოქმედოს. გარდა ამისა, გერმანულ ენაში „**Auftrag und Ermächtigung für den Notar**“ ენობრივადაც გაუმართავია და „**Auftrag und Vollmacht für den Notar**“ ან „**Auftrag für den Notar und Ermächtigung**“ უმჯობესი იქნებოდა.

გერმანულ ნოტარიუსებთან სშირად გამოიყენება „**Vor dem unterzeichneten Notar**“ („ხელმოწერილი ნოტარიუსის წინაშე“)²⁸ – მართა-

²⁵ შდრ. §§ 7 Abs. 2 S. 2, 19 Abs. 4 S. 1 GmbH, § 27 Abs. 3 AktG, § 111 HGB, სხვაგვარად §§ 36a, 186 Abs. 3 S. 4 AktG.

²⁶ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 4. Geschiedentestament, II. Testament, § 5 Ausschluss der Auseinandersetzung. ჩემი უმცროსი შვილის სრულწლოვანებამდე გამოვრიცხავ ჩემი სამკვიდროს გაყოფას. ეს მოქმედებს ასევე ერთ-ერთი თანამემკვიდრის გარდაცვალების შემთხვევაში.

²⁷ Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, Grundstückskaufvertrag, § 4.

²⁸ მაგ., Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, vgl. etwa Form A. III. 16., VI. 12.

ლია, ეს არაა სათაური, არამედ ტრადიციული²⁹ შესავალი, მაგრამ ენობრივად გაუმართავია: ნოტარიუსი არ შეიძლება იყოს „ხელმონერილი“.³⁰ ასე რომ, აქ იგულისხმება „ხელმონერილი ნოტარიუსის წინაშე“ ან „იმ ნოტარიუსის წინაშე, რომელიც ხელს აწერს“. ქართულ მონმობებში ასეთ არასწორ გამოთქმას ნაკლებად ვხდებით.

ზოგჯერ ნაგულისხმევის მოკლედ გადმოცემა არ გამოდის. თუ სათაურად შერჩეულია „ნოტარიუსის შენიშვნები და პირობები შემდგომი შეთანხმებებისთვის“, შეცდომაში შემყვანი იქნება მისი შემოკლება „ნოტარიუსის შენიშვნები და შემდგომი შეთანხმებები“.³¹ ეს ისე ჟღერს, თითქოს ამ პარაგრაფში მხარეთა შორის არსებული დამატებითი შეთანხმებებია განერილი. „ნოტარიუსის შენიშვნები“ საკმარისი იქნებოდა.

საქართველოში ხშირია ისეთი შემთხვევები, როდესაც ხელშეკრულებებში - მათ შორის სა-ნოტარო წესით დამონმებულში - გამოიყენება მუხლების ისეთი სათაურები, როგორებიცაა „ხელშეკრულების საგანი“ და „ხელშეკრულების ვადა“. მაგრამ ეს მუხლები შეეხება არა ხელშეკრულების, არამედ ვალდებულების საგანს და არა ხელშეკრულების ვადას, არამედ ვალდებულების შესრულების ვადას. ხელშეკრულების საგანს სხვა მნიშვნელობა გააჩნია და არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს იმ მუხლის სათაურად, რომლითაც მხარეთა ვალდებულების შინაარსია განერილი. თუ ხელშეკრულების მუხლი არეგულირებს, თუ რა ვადაში უნდა შესრულდეს ვალდებულება, მაშინ ის შესაბამისა-

დაც უნდა დასათაურდეს. „ხელშეკრულების ვადა“ ასეთ დროს არასწორია.

ბოლოდროინდელი ტენდენციის მიხედვით, თითქმის ყველა ქართულ ხელშეკრულებაშია მუხლი სათაურით „ფორსმაჟორი“. არც სა-ნოტარო წესით დამონმებული ხელშეკრულებებია გამონაკლისი. საქმე ისაა, რომ ქართული სამართალი საერთოდ არ იცნობს „ფორსმაჟორის“ სამართლებრივ ფიგურას. როგორც წესი, ხელშეკრულების ეს მუხლი არეგულირებს ვალდებულების შესრულების შეუძლებლობას. მაგრამ ეს ორი ერთმანეთისგან სრულიად განსხვავებული ინსტიტუტია. საქართველოში მოხდა გერმანული სამართლის რეცეფცია³², ასე რომ აქ ფრანგული *force majeure*-ის ადგილი არ არის. არასწორია, ეს ტერმინი დაერქვას იმ მუხლს, რომელიც შესრულების შეუძლებლობას არეგულირებს. სამწუხაროდ, ზოგჯერ ამ ორ ინსტიტუტს შორის განსხვავებას სასამართლო პრაქტიკაც არ აფასებს სათანადოდ³³. თუ ნოტარიუსებიც „ფორსმაჟორს“ გამოიყენებენ სათაურად, ამით ყველაფერი კიდევ უფრო გაართულებდა. ასეთ დროს სავარაუდოა, რომ არც ნოტარიუსისთვის და არც მხარეებისთვის არ არის ნათელი, რეალურად რისი მოწესრიგება სურთ ამ მუხლში.

განსაკუთრებით პრობლემურია ასევე სათაური „პასუხისმგებლობისგან განთავისუფლება“, როდესაც მუხლში რეალურად მეორეული სახელშეკრულებო მოთხოვნები და ზიანის ანაზღაურების მოცულობაა განერილი. თუ პირმა უნდა აანაზღაუროს ზიანი, ასეთ დროს არ შეიძლება პასუხისმგებლობისგან განთავისუფლებაზე საუბარი. თუ მუხლი ეხება მეორეულ სახელშეკრულებო მოთხოვნებს, მაშინ მას შესაბამისადაც უნდა ერქვას.

ზოგჯერ მთლიანად ხელშეკრულებებს აქვთ არასწორი დასათაურება. მაგალითად, როდესაც ქირავნობის ხელშეკრულებას არქმევენ „ი-

²⁹ Handbuch des theoretischen und praktischen Notariats, Verlag C. Albr. Jenni, Bern 1815, S. 182: „ამ ვალდებულების ძალით, რომელიც ჩვეული ხელმონერილი ნოტარიუსის მიერ ძალმოსილ მონმობად იქცა.“ აგრეთვე მაგ., Heidenhain/Meister, Münchener Vertragshandbuch, Band 1 Gesellschaftsrecht, 1. Aufl. 1982 und 2. Aufl. 1985, je unter IV.1. und ebenda Hölters je unter V.1.

³⁰ Duden, Band 4, Die Grammatik, Rz. 830, 9. Aufl. 2016: „მსაზღვრელად გამოიყენება მხოლოდ გარდამავალი ზმნების II მიმდებარეობა, რომელიც werden-Passiv-ს ან sein-Passiv-ს (ფართო გაგებით) აწარმოებს.“ ამიტომ მხოლოდ დოკუმენტი შეიძლება „ხელმონერილი იქნას ან ხელმონერილი იყოს“, მაგრამ არა ნოტარიუსი.

³¹ Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Rn. 5756, D, § 1.

³² ქიუზი, შედარებითი სამართლის მნიშვნელობა საქართველოსთვის, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 2/2019, 9.

³³ სირდაძე, გადაწყვეტილების მიმოხილვა, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილება № 2ბ/4450-10, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 1/2019, 57-ე და მომდევნო გვერდები.

ჯარას“. თუ რომელი ხელშეკრულების დადება სურთ მხარეებს, დამოკიდებულია მათ ნებაზე. როდესაც ნოტარიუსი უდგენს მათ ხელშეკრულებას, მან უნდა გამოიკვლიოს მხარეთა ნება და ხელშეკრულებას შეურჩიოს შესაბამისი სათაური. *Falsa demonstratio*-ს გამოყენების შემთხვევაში, სახელის აღრევა არ ქმნის ბევრ პრობლემას, მაგრამ როდესაც ხელშეკრულება იდება ნოტარიუსთან, მნიშვნელოვანია, რომ სათაური სწორად შეირჩეს.

სათაურად ხშირად არასწორადაა გამოყენებული ასევე „მინდობილობა“, როდესაც რეალურად საქმე ექმნება „საკუთრების მინდობას“ სკ-ის 724 მუხლის შესაბამისად. ეს შემდეგ სასამართლოსთვისაც³⁴ ართულებს საქმეს, რომ დადგინდეს მხარეთა ნამდვილი ნება.

განსაკუთრებით რთულადაა საქმე, როდესაც მხარეები ნოტარიუსთან დებენ სანივთო გარიგებას. ქართულ სამართალში უძრავ ნივთზე ვალდებულებითსამართლებრივი გარიგებისთვის საჭიროა მხოლოდ წერილობითი ფორმა და არა სანოტარო წესით დამონმება. ქართულ სამართალში მოქმედი გამიჯვნის პრინციპი მხარეებს აძლევს შესაძლებლობას, ჯერ დაიდოს ნასყიდობა (მარტივი) წერილობითი ფორმით (სკ-ის 323-ე მუხლი) და შემდეგ საკუთრების გადაცემისას³⁵ სანივთო გარიგება დაიდოს ნოტარიუსთან (სკ-ის 311¹ | 2 მუხლი). თუ ხელშეკრულებაში მხოლოდ საკუთრების გადაცემას ეხება საქმე, მაშინ მას „ნასყიდობა“ არ უნდა ერქვას, რადგანაც ნასყიდობით საკუთრება არ გადადის, არამედ მხოლოდ ვალდებულება წარმოიშობა, რომ საკუთრება გადაცემულ იქნეს.

2. კონკრეტული

აბსტრაქტული კატეგორიების გამოყენებას იურისტი მთლიანად ვერ აარიდებს თავს.

³⁴ შდრ., მაგ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2014 წლის 5 დეკემბრის გადაწყვეტილება № ას-658-625-2014.

³⁵ იხ. ამასთან დაკავშირებით ქიუზი, 1 საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების – „ნოდარ დვალი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ – ანალიზი გერმანული სამართლის პერსპექტივიდან, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 1/2019, 1.

მთლიანად სამართალმცოდნეობა და მათ შორის სანოტარო და სარეგისტრაციო შაბლონები ორიენტირებულია ზოგად ცნებებზე. მიუხედავად ამისა, ისინი შეძლებისდაგვარად უნდა დაკონკრეტდეს. კლიენტები აბსტრაქტულ ფორმულირებებს ხშირად ბუნდოვნად იგებენ, კონკრეტული კი უკეთ ესმით. ამდენად, ნოტარიუსმა ფორმულირება უნდა მოახდინოს იმდენად აბსტრაქტულად, რამდენადაც საჭიროა და იმდენად კონკრეტულად, რამდენადაც შესაძლებელია.

ნასყიდობის დროს ნასყიდობის საგნის გადმოსაცემად გამოიყენება აბსტრაქციის სხვადასხვა ხარისხი, მაგალითად, „ნასყიდობა“,³⁶ „ხელშეკრულების საგანი“³⁷ (აბსტრაქტული), „ნასყიდობის საგანი“ ან „ნასყიდობის ობიექტი“ (შედარებით კონკრეტული), ანდა, მაგალითად, „გაყიდული წილი“ (კონკრეტული). „ხელშეკრულების საგნის“ უპირატესობა ისაა, რომ ნოტარიუსს სტანდარტული სათაურის ხელშეკრულების კონკრეტულ ტიპზე მორგება არ უწევს. კონკრეტიზაცია კი ეხმარება მკითხველს. „ნასყიდობის ობიექტი“ კარგი კომპრომისი უნდა იყოს. ამასთან, სათაურში სიტყვა „ნასყიდობის“ ზედმეტია, თუ პარაგრაფთა ჯგუფი უკვე დასათაურებულია, როგორც „ნასყიდობის ხელშეკრულება“. „§ 2 ნასყიდობის ფასის“ წინ ნაცვლად „§ 1 ნასყიდობისა“ („§ 1 Verkauf“)³⁸,

³⁶ Krauß in Heckschen/Herrler/Starke, Beck'sches Notar-Handbuch, 7. Aufl. 2019, A. Grundstücksrecht, A. I. Grundstückskauf, Rz. 611: - ნასყიდობის ხელშეკრულება გირავნობით დატვირთული მიწის ნაკვეთის ჯერ კიდევ ასაზომ ფართზე, გაყიდვა (პარაგრაფის სიმბოლოს გარეშე).

³⁷ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. C. 2. საზოგადოების წილის ჩუქება შპს-ზე უკუმოთხოვნის უფლებით სამომავლო მემკვიდრეობის გზით, ჩუქების ხელშეკრულება შპს-ის წილზე საზოგადოების წილის დათმობით, § 1 ხელშეკრულების საგანი. აგრეთვე Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, § 5 Rn 38: უზრუნველყოფის შეთანხმება, § 2 ხელშეკრულების საგანი (ნაცვლად, მაგ., „უზრუნველყოფისა“).

³⁸ Hertel in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 5. Aufl. 2018, Teil 2 Kap. 2, Rz. 4 – უძრავი ქონების ნასყიდობა: ნასყიდობის ხელშეკრულება, „II. გაყიდვა“, „III. ყიდვის ფასი“ (II. პუნქტში ჩამოთვლილია ასევე მხარეები, შდრ. Rn. 109). Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, § 6 Rn 54 უძრავი ნივთების შეძენა, მიწის ნაკვეთის ყიდვის ხელშეკრულება, § 1 ნასყიდობის ობიექტი, დატვირთვა,

უმჯობესია, ენეროს „§ 1 ნასყიდობის ობიექტი“.

უზრუნველყოფის შეთანხმების ფარგლებში კონკურენტ კრედიტორთან დაკავშირებული ღონისძიებების აღსანიშნავად „მესამე პირებთან დაკავშირებული ღონისძიებები“³⁹ ძალიან აბსტრაქტულია, რადგან მესამე პირებში შეიძლება საჯარო დანესებულებები ან მეზობლებიც იგულისხმებოდნენ.

მომსახურების ხელშეკრულების შემთხვევაში „§ 1 ხელშეკრულების შინაარსი და საგანი“⁴⁰ აბსტრაქტულია და განსხვავება საგანსა და შინაარსს შორის მკვეთრი არ არის. ამ დროს უმჯობესია სათაურად გამოყენებულ იქნეს „მხარეთა ვალდებულებები“. გერმანელი ნოტარიუსებიც უნდა მოერიდონ ასეთ დროს სათაურს „§ 1 Inhalt, Gegenstand“ და უმჯობესია, გამოიყენონ უფრო კონკრეტული ფორმა: „§ 1 Leistungen“.

სათაურის შერჩევა ხელშეკრულების მუხლისთვის ხშირად არასწორად ხდება, როდესაც უზრუნველყოფი კისრულობს ვალდებულებას, არ დაექვემდებაროს არანაირ შეზღუდვებს. როდესაც სათაურად შერჩეულია „განკარგვის უფლება და ნივთის დატვირთვა“⁴¹, ასეთ დროს გაურკვეველობას ქმნის (პოზიტიური) „განკარგვის უფლებამოსილებისა“ და (უარყოფითი) „ნივთის დატვირთვის“ ერთად გამოყენება. მკითხველს ექმნება მოლოდინი, რომ უზრუნველყოფის ქონება უნდა დაიტვირთოს, მაშინ როდესაც მხარეები პირიქით იმას ათანხმებენ,

რომ მისი ქონების დატვირთვა აკრძალულია. ასეთ დროს ეს არც სათაურში არ უნდა ეწეროს. სათაურად უკეთესია „განკარგვის უფლება და დაუტვირთავი ნივთი“.

თუკი საქორწინო ხელშეკრულებით ხდება შეთანხმება, რომ არ უნდა წარმოიშვას ცოლქმრის თანასაკუთრება, უმჯობესია, ხელშეკრულების შესაბამის მუხლს პირდაპირ ასე დაერქვას. „თანასაკუთრება არ წარმოიშობა“ მიმართულია შედეგზე, რაც მკითხველისთვის უფრო მარტივად აღსაქმელს ხდის შინაარსს. ქართულ ხელშეკრულებებსა თუ საკანონმდებლო ნორმებში⁴² შედეგზე ორიენტირებული სათაურები იშვიათია, რაც ართულებს შინაარსის მარტივად ამოკითხვას. ზემოაღნიშნული სათაური არის კონკრეტული, სწორი და ნათლად გამოხატავს ნორმის მიზანს. ამის საპირისპიროდ, არასწორი იქნებოდა მუხლის სათაურად „მეუღლეთა თანასაკუთრების“ გამოყენება, როდესაც სინამდვილეში თანასაკუთრება სწორედ ხელშეკრულების გამო არ იარსებებს. ამიტომ უმჯობესი იქნება, თუ შედეგზე ორიენტირებული სათაურები თანდათან დამკვიდრდება ქართულ ხელშეკრულებებში. გერმანიაში მსგავს შემთხვევაში სათაურად ხშირად არჩევენ „პრინციპებს“⁴³. აქ იგულისხმება, რომ მუხლში უნდა მოხდეს იმ ძირითადი პრინციპების განწერა, რომლებსაც დაეფუძნება მეუღლეთა თანასაკუთრების რეჟიმი. მაგრამ ეს სათაური მეტად აბსტრაქტულია და არც გერმანიაში და არც საქართველოში არ გამოდგება. თუ ნოტარიუსი შიშობს, რომ საკუთრების რეჟიმთან დაკავშირებული გამონაკლისები მკითხველს გამოეპარება, იგი არ უნდა დასჯერდეს მხოლოდ სათაურს და ტექსტი უნდა დახვეწოს. ტექსტი თავისთავად უნდა იყოს მკაფიო, სათაურებისგან დამოუკიდებლად. აგრეთვე, უფრო კონკრეტული და, შესაბამისად, უკეთესია „ქონების გაყოფა“ (გერმანიაში, მაგ., „Gütertrennung“), ვიდრე „ქონებრივი მდგომარეობა“.

გაყიდვა, § 2 ყიდვის ფასი, ყიდვის ფასის ვადამოსულობა. Hoffmann-Becking / Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, III. A. 16. Unternehmenskaufvertrag (GmbH-Anteile) – käuferfreundlich, § 1 ყიდვის საგანი და

გაყიდვა, § 2 ყიდვის ფასი.
³⁹ Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, § 5 Rz. 38 უზრუნველყოფის შეთანხმება, § 6 მესამე პირებთან დაკავშირებული ღონისძიებები.

⁴⁰ Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 3. Aufl. 2012, Kap. 4, C. III., Rz. 1370, § 1.

⁴¹ Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, § 5 Rz. 38: უზრუნველყოფის შეთანხმება, § 4 განკარგვის უფლება და ვალდებულებები. ასევე § 6 Rn. 54, უძრავი ნივთების შექმნა, მიწის ნაკვეთის ნასყიდობის ხელშეკრულება, „§ 7 ნებართვები, უპირატესი შესყიდვის უფლებები“ – გაურკვეველობას ქმნის გვერდიგვერდ (მხარეთათვის ძირითადად პოზიტიური) ნებართვების და (ნეგატიური) უპირატესი შესყიდვის უფლებების ხსენება.

⁴² ფრაი/სირდაძე, კანონის ნორმების დასათაურება, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 4/2019, 18.

⁴³ Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. Kapitel 9, E. III. 3., Rz, Rn. 3881, 1.

რეობა“ („Güterstand“).⁴⁴ სათაური „საოჯახოსამართლებრივი მონესრიგება“ ანდერძში ბევრი კლიენტისთვის ძალიან აბსტრაქტულია; მათ შეიძლება ჰქონდეთ მოლოდინი, რომ ეს მუხლი შეეხება მემკვიდრეობით-სამართლებრივ განკარგვებს ოჯახის წევრებს შორის. გერმანიაში მგავსი შემთხვევა იქნებოდა „Familienrechtliche Anordnungen-ის“⁴⁵ გამოყენება. თუ აქ საქმე ეხება გსკ-ის § 1638-ს, უკეთესი იქნება, მაგალითად, „არასრულწლოვანი მემკვიდრეები“.

ხელშეკრულებებში განზოგადებული სათაურის შერჩევის მიზნით ხშირად ასახელებენ მუხლში გათვალისწინებულ ერთ-ერთ საკითხს და შემდეგ ამატებენ „...და მასთან დაკავშირებული/დამატებითი წესი“. მაგალითად, „ქონების გაყოფა და მასთან დაკავშირებული წესი“. ასეთ დროს ან მხოლოდ „ქონების გაყოფა“ უნდა იქნეს გამოყენებული, ან მუხლი გაიყოს რამდენიმე დამოუკიდებელ მუხლად.⁴⁶

საქართველოში ხშირია ისეთი ხელშეკრულებები, რომლებშიც მოცემულია მუხლი სათაურით „ხელშეკრულების პირობები“. ამ მუხლში, როგორც წესი, განერილია მხარეთა ძირითადი უფლებები და ვალდებულებები. „ხელშეკრულების პირობები“ ძალიან აბსტრაქტული სათაურია და რეალურად არაფრისმთქმელია. მეორე მხრივ, ყველა მუხლი, რომლებიც ხელშეკრულებაშია მოცემული, წარმოადგენს „ხელშეკრულების პირობას“. ამიტომ ასეთი სათაური არ უნდა იქნეს გამოყენებული.

3. კომენტარისგან თავისუფალი

ნოტარიუსის მიერ ნორმის შინაარსის დაკონკრეტება/კომენტარის გაკეთება უნდა მოხდეს თავად ნორმაში და არა მის სათაურში. სათაურში ძირითადად ნორმის რამდენიმე მნიშვნე-

ლოვანი სიტყვაა ატანილი. ახალი ცნებების ადგილი არაა სათაური და არც ნორმის ტექსტი. მაგალითად, საჭიროა, გამყიდველსა და მყიდველს შორის დადგინდეს ანგარიშსწორების დღე, ე. ი. დღე, რომლის დადგომამდეც, მაგალითად, გადასახადები, დაზღვევისა და მოვლის ხარჯები ჯერ კიდევ გამყიდველმა უნდა იკისროს. ნორმის ტექსტში ზოგჯერ საუბარია მხოლოდ იმაზე, თუ როდის გადადის რისკი, სარგებელი და ვალდებულებები, მაგრამ არაა ნახსენები „ანგარიშსწორების დღე“. ეს მხოლოდ სათაურში წერია.⁴⁷ ეს უფრო მისაღები დარღვევაა კომენტარების აკრძალვისა, მაგრამ მაინც დარღვევაა. უმჯობესია, ნოტარიუსმა უფლება-ვალდებულებების შინაარსი ისე აღწეროს, რომ მისი სიცხადისთვის არ იყოს აუცილებელი ახალი ტერმინის მოფიქრება.

4. გასაგები

გასაგებობა დამოკიდებულია ადრესატებზე.⁴⁸ გარდა კლიენტებისა, ადრესატები არიან უპირველესად ასევე საჯარო რეესტრისა და საგადასახადო სამსახურის თანამშრომლები. ამიტომ ვხვდებით ხშირად, მაგალითად, ნასყიდობის ხელშეკრულების ნიმუშებში შუალედურ სათაურებს, რომლებიც საჯარო რეესტრის სამსახურს ეხება (იპოთეკისგან გათავისუფლება, წინასწარი ჩანანერი, თანხმობა და განცხადება სარეგისტრაციო ჩანანერის გაუქმებაზე, სანივთო გარიგების რეგისტრაცია...). ისეთი სათაურები, როგორებიცაა „დაზუსტებები საჯარო

⁴⁴ Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 2, C. I. 1., Rz, Rn. 1095, B. I.

⁴⁵ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 4. განქორწინებულთა ანდერძი, II. ანდერძი, § 4 საოჯახოსამართლებრივი მითითებები. ასევე ნიმუში 10.

⁴⁶ გერმანიაში მსგავსი შემთხვევა იქნებოდა „Vermögensauseinandersetzung und weitere Vereinbarungen“. Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 3. Aufl. 2012, Kap. 14, K, Rz. 5371, II.

⁴⁷ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 26. Schenkung auf den Todesfall ohne Überlebensbedingung, § 3 გადაცემისა და ანგარიშსწორების დღე, რისკის გადასვლა და პასუხისმგებლობა.

⁴⁸ ადრესატების შესახებ Antos, Verständlichkeit als Bürgerrecht?, S. 9 m.w.N. კანონთა გასაგებობის თაობაზე Löttscher, Bulletin suisse de linguistique appliquée 62/1995, 109, insbes. S. 118: ნორმატიული რელევანტურობის პრინციპი კრძალავს ასევე ახსნა-განმარტებით მაგალითებსა და გამეორებებს. Müller, Elemente einer Rechtssetzungslehre, 1999, Rz. 147: ადრესატები არიან იურისტები და სპეციალისტები, რომლებიც შუამავლობენ.

რეესტრისთვის⁴⁹ კლიენტებს მიუთითებს, რომ აქ მოცემულია დარგობრივი ტერმინები, რათა საჯარო რეესტრის თანამშრომელს გაუადვილდეს დოკუმენტის სწორად წაკითხვა.

როდესაც დარგობრივი ტერმინები მესამე პირებისთვის, მაგალითად, საჯარო რეესტრისთვის, საჭირო არაა, ზოგჯერ შესაძლებელია დამაბნეველი უცხო ცნებებისა და ძალიან გრძელი სიტყვების უფრო გასაგები სიტყვებით ჩანაცვლება. მაგალითად, „სალვატორული დათქმის“ („*Salvatorische Klausel*“)⁵⁰ ნაცვლად გამოდგება „ნაწილობრივი ბათილობა“.⁵¹ კლიენტისთვის გაუგებარი გამოთქმის შერჩევა მხოლოდ მაშინ შეიძლება, როცა იგი გაცილებით ზუსტია. მაგალითად, „წილების გასხვისება“ არაიურისტებისათვის გასაგებია, „ვინკულირება“ კი იურისტებისთვის მხოლოდ მცირედი მკაფიოობის მომტანია. თუ დამკვიდრებული გამოთქმა ნაკლებად ზუსტია (პარტნიორთა კრება), დაუმკვიდრებელი კი (პარტნიორთა ერთობა) არ არის გაუგებარი, მაშინ დამკვიდრებულ ტერმინს არ უნდა მიენიჭოს უპირატესობა. ეს უკანასკნელი უკეთ გამოხატავს, რომ პარტნიორები ყოველთვის ერთ ადგილას არ „იკრიბებიან“ გადანყვეტილების მისაღებად, როგორც ეს შპს-ის შესახებ გერმანიის კანონის § 48-ის მე-2 ნაწილითაა გათვალისწინებული.

ზოგჯერ სათაურში გამოყენებულია ისეთი ტერმინები, რომლებიც გაუგებარს ხდის, უშუალოდ რას მიემართება მუხლი. დასათაურებისას მნიშვნელოვანია აღრევის საფრთხის თავიდან აცილება. მაგალითად, ბუნდოვანია „შესრულების ადგილში“ იგულისხმება ქმედების შესრულების ადგილი თუ შედეგის დადგომის ადგილი. გარდა ამისა, მიზანშეწონილია, სათაურში მრავალი ცნების გამოყენების შემთხვევაში, დაცული იყოს ლოგიკური თანმიმდევრო-

ბა. „კომპენსაცია, გადადგომა“⁵² და „სარგებლის განაწილება, ავანსის გადახდა“,⁵³ უმჯობესია, შეტრიალდეს.

გერმანულ ენაში თუ სიტყვა ხუთ მარცვალზე⁵⁴ ან ოც ასოზე მეტს შეიცავს, უნდა გადამონმდეს, ეს დარგობრივი ტერმინები ან მკითხველისთვის ნაცნობი სიტყვებია თუ არა. თუ ეს ასე არაა, უმჯობესია, ისინი დაიყოს. ასე სათაური უფრო გრძელი, მაგრამ უფრო გასაგები გახდება. მაგალითად, „იძულებითაღსრულება-დაქვემდებარებულის“⁵⁵ (გერმ. „*Zwangsvollstreckungsunterwerfung*“) ნაცვლად შეიძლება „იძულებით აღსრულებას დაქვემდებარებული“ (*Unterwerfung unter die Zwangsvollstreckung*) ითქვას. გერმანულ ხელშეკრულებებში შესაძლოა ასევე შემდეგი მაგალითების დასახელება: „*Gebäudeunterhaltungsverpflichteter*“ და „*zur Gebäudeunterhaltung Verpflichteter*“; „*Pflichtteilsbeschränkung*“ და „*Beschränkung des Pflichtteils*“; სათაური უმჯობესია დაიწყოს იმ სიტყვით, რომელზე ხაზგასმაც უფრო მეტადაა მნიშვნელოვანი.

საქართველოში ხშირად იყენებენ ისეთ ბუნდოვან სათაურს, როგორცაა „დავის გადანყვეტის წესი“. რაც ამ მუხლში რეალურად მიითითებულია, არის ის, თუ რომელი სასამართლო არის განსჯადი. ამიტომ სათაურად უმჯობესია გამოყენებულ იქნეს „განსჯადობა“.

⁴⁹ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. C. Schenkung, 1., § 7.

⁵⁰ Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, § 9 Rz. 63, Errichtung einer GmbH, § 9; Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 5, B. I., Rz. 1993, § 8.

⁵¹ Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, § 6 Rz. 54, Erwerb unbeweglicher Sachen, Grundstückskaufvertrag, „§ 10 წერილობითი ფორმა, ნაწილობრივი ბათილობა“.

⁵² Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 5, B. II., Rz. 2007, § 11.

⁵³ შდრ. მაგ., Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, Muster E, § 10 (ავანსის გადახდა აქ დასაშვებია უნდა ყოფილიყო). მსგავსადვე უფრო ადრე Krauß, 3. Aufl. 2012, Kap. 14, K, Rz. 5371, I. წინასწარი დათქმები, ნივთის მდგომარეობა, პირადი ურთიერთობები § 1 პირადი ურთიერთობები, § 2 საჯარო რეესტრისა და ნივთის მდგომარეობა.

⁵⁴ Schneider, Gesetzgebung – ein Lehr- und Handbuch, 3. Aufl. 2002, Rz. 439, მიზანშეწონილად თვლის კომპოზიტებს სამი და მეტი სიტყვის შემცველობით; მის უმოკლეს მაგალითს აქვს რვა მარცვალი და 28 ასო.

⁵⁵ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 36. სამკვიდროს ნაწილის დაგირავება, § 4 იძულებითაღსრულებადაქვემდებარება.

5. მოკლე

ა) **სიტყვების ამოშლა.** სიმოკლე სათაურში უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე დანვრილებითი სიზუსტე.⁵⁶ ზედმეტი სიტყვები უნდა ამოიშალოს. გერმანულ ენაში უარის თქმა შეიძლება სახელობითი ბრუნვის არტიკლზეც⁵⁷. ქართულ ენაში არტიკლების არარსებობის გამო შედარებით მარტივადაა საქმე. სიტყვათა სიჭარბეს, როგორც წესი, ინვეს ზედსართავი სახელები. ისინი ხშირად ბუნდოვანი („აუცილებელი ლიკვიდაცია“) ან ზედმეტია („მართლზომიერი ლიკვიდაცია“). უარის თქმა შეიძლება გერმანულ ენაში აგრეთვე გვერდიგვერდ მდებრობითი და მამრობითი ფორმების, ხოლო ორივე ენაში სიტყვების როგორც მხოლობით, ისე მრავლობით რიცხვში გამოყენებაზე.⁵⁸ მაგალითად, არასწორია „მესამე პირის/მესამე პირთა ინტერესების გათვალისწინება“.

სათაურში გამოყენებული თითოეული სიტყვის საჭიროება უნდა გადამოწმდეს. ნაცვლად სათაურისა „ვალდებულებები აღსრულებამდე დროის მონაკვეთში“⁵⁹ საკმარისია „ვალდებულებები აღსრულებამდე“. „ნილის განაწილების“ ნინ სიტყვა „მჩუქებლის“⁶⁰ ზედმეტია. „ხელშეკრულების მხარეთა სხვა ვალდებულებებში“ სიტყვები „ხელშეკრულების მხარეთა“⁶¹

ზედმეტია და უნდა წაიშალოს. როცა საჯარო რეესტრში რეესტრირებული პირი ემთხვევა ხელშეკრულების მხარეს, მაშინ ნაცვლად სათაურისა „საჯარო რეესტრის მონაცემები, რეესტრირებული მესაკუთრე“⁶² საკმარისია „საჯარო რეესტრის მონაცემები“.

არაიურისტებს უფრო მეტად აინტერესებთ შედეგი, ხოლო ამ შედეგამდე მისასვლელი სამართლებრივი პროცედურა – ნაკლებად. ამიტომ „ქონების გაყოფის გამორიცხვა“⁶³ შეიძლება შემოკლდეს, როგორც „ქონება არ გაიყოს“. „შეთანხმება რჩენის ვალდებულებაზე განქორწინების შემდგომი პერიოდისთვის“⁶⁴ – ამ სიტყვების ნაცვლად საკმარისია „რჩენა განქორწინების შემდეგ“; „იპოთეკის უფლების დადგენა შემძენის სასარგებლოდ“ – ამ სიტყვების ნაცვლად კი – „შემძენის იპოთეკა“. სიტყვებში „კანონისმიერი მონესრიგების ამოქმედება“⁶⁵ შეიძლება „ამოქმედება“ ამოიშალოს: „კანონისმიერი მონესრიგება“.

როცა ზოგადი ცნება კარგად გადმოცემს შინაარსს, საჭირო არაა სათაურში დამატებით ქვეცნებების ჩამოთვლა, თუ მათი ერთობლიობა არც კონკრეტიზაციას არ ემსახურება. „პასუხისმგებლობა უფლებრივი და ნივთობრივი ნაკლის დროს“⁶⁶ შეიძლება შემოკლდეს, როგორ

⁵⁶ გამომცემლობა C.H.Beck-ის შიდა სამუშაო ინსტრუქციები, ციტ. ZG 2016, 325 (327). უარყოფითი მაგალითი: Hamann, ZG 2015, 381 (389).

⁵⁷ დანვრილებით Esslinger/Schneider, Die Überschrift, 5. Aufl. 2015, S. 36 (38, 42).

⁵⁸ დანვრილებით Bundesministerium der Justiz, Handbuch der Rechtsförmlichkeit, 3. Aufl. 2008, ხელმისაწვდომია: unter <http://hdr.bmj.de>, B.1.8, უკანასკნელად ნანახია: 01.12.2020.

⁵⁹ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. A. 16. Unternehmenskaufvertrag (GmbH-Anteile) – käuferfreundlich, § 7 ვალდებულებები აღსრულებამდე დროის მონაკვეთში.

⁶⁰ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III.C. 2. საზოგადოების ნილის ჩუქება შპს-ზე უკუმოთხოვნის უფლებით სავარაუდო მემკვიდრეობის გზით, ჩუქების ხელშეკრულება შპს-ის ნილზე საზოგადოების ნილის დათმობით, § 2 მჩუქებლის ნილის გაყოფა.

⁶¹ უფრო ადრე Holland in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 1. Aufl. 2005, Teil 2 Kap. 4, Rz. 1262 – სამშენებლო ხელშეკრულება ჯერ კიდევ ასამშენებელი ბინის საკუთრებაზე, სამშენებლო

ხელშეკრულება, ნასყიდობისა და ნარდობის ხელშეკრულება, „§ 7 ხელშეკრულების მხარეთა სხვა უფლებები“.

⁶² Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. C. Schenkung, 1. ჩუქებისა და გადაცემის ხელშეკრულება, § 1 საჯარო რეესტრის მდგომარეობა, მხარეები.

⁶³ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, V. Familienrecht, 16. ახალგაზრდა წყვილის ქორწინების ხელშეკრულება, ქორწინების ხელშეკრულება, II. უზრუნველყოფის გათანაბრების გამორიცხულობა.

⁶⁴ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, V. Familienrecht, 16. ახალგაზრდა წყვილის ქორწინების ხელშეკრულება, ქორწინების ხელშეკრულება, III.

⁶⁵ Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 9, E. III. 3., Rz. 3881, 5.

⁶⁶ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. C. Schenkung, 1., § 3 პასუხისმგებლობა უფლებრივი და ნივთობრივი ნაკლისას.

რც „უფლებები ნაკლის დროს“.⁶⁷ ამავე დროს, სათაურად მხოლოდ „ნაკლის“ დატოვებით შეიძლება ისეთი შთაბეჭდილება შეიქმნას, რომ ეს ნაკლი უკვე ცნობილია. ხელშეკრულების დადებისას ხელშეკრულებიდან გასვლა უკვე მომხდარი ვერ იქნება. ამიტომ ნაცვლად სიტყვებისა „ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლებები და გასვლის შედეგები“⁶⁸ საკმარისია უბრალოდ „ხელშეკრულებიდან გასვლა“. ქართულ ენაში მხოლოდ „გასვლა“ არ შეიძლება დარჩეს სათაურში და დამატებით საჭიროა სიტყვის „ხელშეკრულებიდან“ მოშველიება. ამის მიზეზი ის არის, რომ სამართლებრივი ტერმინი „გასვლა“ არ იქნება არაიურისტისთვის აღქმადი, თუ მას წინ არ ახლავს „ხელშეკრულებიდან“. ნაცვლად სიტყვებისა „წილების ოდენობა და ნომინალური ღირებულება“⁶⁹ კი საკმარისია „წილები“.

ამავე დროს არ შეიძლება გადაჭარბება და სათაურების ზედმეტად შემოკლება. მემკვიდრეობის ხელშეკრულებაში მუხლის სათაური არ შეიძლება დაიწყოს სიტყვით „გაუქმება“,⁷⁰ რადგან არასპეციალისტებისთვის მკაფიო არაა, რომ აქ საქმე ეხება არა ხელშეკრულების სამომავლო გაუქმებას, არამედ „უწინდელი განკარგების გაუქმებას“. „გათანაბრება“⁷¹ ძალიან მოკლე და პოზიტიურია, მაგრამ მისი გამოყენება არ გამოდგება, თუ მუხლში მოიაზრება მემკვიდრის შთამომავალთა შორის წილის გათანაბრების მოთხოვნის *გამორიცხვა*.

როდესაც მინდობილობა/რწმუნებულება ეძლევა ნოტარიუსს, ასეთ დროს სიტყვა „მი-

ნდობილობა“/„რწმუნებულება“⁷² შეიძლება საკმარისი არ იყოს, რადგანაც გაურკვეველია, მეორე მხარე აღიჭურვება მისით თუ ნოტარიუსი. ამიტომ უმჯობესია, დაემატოს დაბოლოება: „რწმუნებულება ნოტარიუსისთვის“. „გადაცემა“⁷³ ზედმეტად მოკლეა, როცა მონმობის სხვა სათაურებიდანაც ვერ დგინდება, რომ აქ საქმე ეხება, მაგალითად, „უძრავ ნივთზე საკუთრების გადაცემას“.

ხელშეკრულებებში ხშირად ვხვდებით სათაურებს, რომლებიც შეიცავენ სიტყვას „... დათქმა“. ეს ზედმეტია, რადგანაც ხელშეკრულების თითქმის ყოველ პუნქტს შეიძლება ეწოდოს „დათქმა“, „დანანესი“ ან „დებულება“. შედეგად, „Verzichtsklausel-ის“ („დათქმა უარის თქმის შესახებ“)⁷⁴ ნაცვლად, რომელიც ხშირად გამოიყენება გერმანიაში, მაგალითად, სამკვიდროს გაყოფის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მოთხოვნებზე, უკეთესია „უარის თქმა“.

„ხელშეკრულების მოშლის უფლების“⁷⁵ ნაცვლად საკმარისია „ხელშეკრულების მოშლა“, „ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლების“⁷⁶ ნაცვლად – „ხელშეკრულებიდან გასვლა“; ნაცვლად სათაურისა „ნასყიდობის ფასი, ნასყიდობის ფასის გადახდის ვადა“⁷⁷ – „ნასყიდობის ფასი, გადახდის ვადა“, რადგანაც ისედაც ნათელია, რომ აქ ნასყიდობის ფასს ეხება საქმე; ნაცვლად სიტყვებისა „... აღსრულების დღის შემდეგ“⁷⁸ საკმარისია „... აღსრულების შე-

⁶⁷ Hertel in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 5. Aufl. 2018, Teil 2 Kap. 2, Rz. 4 – Grundstückskaufvertrag „V. თვისებები, უფლებები ნაკლის დროს“ კარგი დასაბუთებით, Rn. 260.

⁶⁸ Holland in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 1. Aufl. 2005, Teil 2 Kap. 4, Rz. 1262 – Bauträgervertrag, Kauf- und Werklieferungsvertrag, „§ 8 ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლებები და გასვლის შედეგები“.

⁶⁹ Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, გადაცემის ხელშეკრულება, § 3 სანესდებო კაპიტალი, წილების ოდენობა და ნომინალური ღირებულება.

⁷⁰ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, Muster 13, II. მემკვიდრეობის ხელშეკრულება, § 1 გაუქმება.

⁷¹ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, Muster 7, § 5.

⁷² Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, J, § 6 Vollmacht, Vollzug.

⁷³ გერმანულში მსგავსი მაგალითი იქნებოდა „Einbringung“ და „Einbringung von Grundeigentum“. იხ. ამასთან დაკავშირებით Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, M, Rz. 6767, C.

⁷⁴ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 37. Erbauseinandersetzung, § 5.

⁷⁵ Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 5, C. II., Rz. 2047, § 4.

⁷⁶ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. A. 16. Unternehmenskaufvertrag (GmbH-Anteile) – käuferfreundlich, § 11.

⁷⁷ Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, Grundstückskaufvertrag, § 2.

⁷⁸ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. A. 16. Unternehmenskaufvertrag (GmbH-Anteile) – käuferfreundlich, § 9 გამყიდველის ვალდებულებები აღსრულების დღის შემდეგ.

მდეგ“, „მეურვის დანიშვნის“⁷⁹ ნაცვლად კი – „მეურვე“.

ენობრივი თავისებურებებიდან გამომდინარე, საქართველოში ზოგჯერ არა მხოლოდ გამართლებულია, რამედ აუცილებელიც კია ისეთი სიტყვების გამოყენება, რომელიც გერმანიაში ზედმეტად შეიძლება იქნეს მიჩნეული. მაგალითად, „ხელშეკრულებიდან გასვლა“ საქართველოში რომ არ უნდა შემოკლდეს „გასვლად“, ეს ზემოთ უკვე აღინიშნა. განსხვავებულადაა საქმე, როდესაც სათაურად გამოყენებულია „ხელშეკრულების მხარეები“. აქ „ხელშეკრულების“ ზედმეტია, რადგანაც ისედაც ცხადია, თუ რის მხარეებს ეხება საქმე.

ბ) სიტყვის ნაწილების ამოშლა. იგივე ეხება სიტყვის შემადგენელ ნაწილებს. გერმანულ ენაში ხშირად ხდება რამდენიმე სიტყვის შერწყმა⁸⁰, მაგრამ ეს ზოგჯერ ზედმეტია. წინა ქვეთავში განხილული მაგალითებიდან ბევრია ისეთი, რომლებიც გერმანულ ენაში არა რამდენიმე სიტყვით, არამედ ერთით გამოიცემა. ამიტომ გერმანულ დოკუმენტებში საქმე ეხება არა ზედმეტი სიტყვების ამოკლებას, არამედ სიტყვის ზედმეტი ნაწილების ნაშლას.

მიუხედავად იმისა, რომ ქართული ენისთვის სიტყვების მსგავსი შერწყმა დამახასიათებელი არ არის, მას მაინც ვხვდებით. ყველაზე ხშირია ტერმინები „სანივთოსამართლებრივი“, „ვალდებულებითსამართლებრივი“, „სამემკვიდრეო-სამართლებრივი“ და ა. შ. მათი გამოყენება სათაურს ზედმეტად გრძელს ხდის. მაგალითად, როდესაც ორი პირი დებს ნასყიდობას და სურთ ამავე ხელშეკრულებით გაითვალისწინონ, თუ როდის უნდა დაიდოს სანივთო გარიგება ამ ნივთზე, უმჯობესია შესაბამის მუხლს დაერქვას „სანივთო გარიგების დადების ვადა“ და არა „სანივთოსამართლებრივი გარიგების დადების ვადა“. სათაურის „ვალდებულებითსამართლებრივი გარიგება“ ნაცვლად უმჯობესია „ვალდებულებითი გარიგება“.

ორი სიტყვის შერწყმა ხშირად ხდება, როდესაც ერთ-ერთი მათგანი უცხოურია და ლათინური შრიფტით იწერება. მაგალითად, „IT-მომსახურება“. ასეთ დროს, თუ წინა მუხლებში ან ხელშეკრულების შესაბამის თავში გამოყენებული სათაურებიდან ისედაც ნათელია, რომ IT-მომსახურებას ეხება საქმე, ნაცვლად, მაგალითად, „IT-მომსახურების განვეის ვადისა“ უმჯობესია „მომსახურების განვეის ვადა“.

გ) შემოკლების სხვა შესაძლებლობები. თუ სათაური გადმოცემულია თხრობით ფორმაში, არსებობს საფრთხე, რომ ის დაემთხვეს მუხლის ტექსტს. ამიტომ სათაურში უმჯობესია საკვანძო სიტყვების გამოყენება. როგორც წესი, არ არის გამართლებული სათაურის კითხვით ფორმაში ფორმულირება, მაგრამ დასაშვებია გამონაკლისებიც: „ხდებიან მემკვიდრეები პარტნიორები?“ აქ სტილი უჩვეულოა, მაგრამ ასე უფრო მოკლე და გასაგებია, თუ რაზე იქნება საუბარი მუხლში, ვიდრე „საზოგადოების წილების მემკვიდრეობით გადაცემა“ ანდა სულაც „მემკვიდრისთვის პარტნიორის პოზიციის მინიჭება მემკვიდრეობის დათქმის მიხედვით“. სათაურის ბოლოში წერტილი საჭირო არაა, როცა სათაურისათვის ცალკე ხაზია გამოყოფილი (როგორც ეს ძირითადად ხდება). ორწერტილი არის მოკლე მაკავშირებელი განაცხადსა და ამ განაცხადით ხაზგასმულ მოსაზრებებს შორის.⁸¹ ნორმათა სათაურები რაც შეიძლება მოკლე უნდა იყოს, ამიტომ ეს საწყისი განაცხადი უნდა წაიშალოს და დარჩეს მხოლოდ ხაზგასმა.

6. ერთგვაროვანი

ა) შინაარსობრივად ერთგვაროვანი. სათაურების გაგება ოდნავ რთულდება, როცა ისინი არაერთგვაროვანია. მაგალითად, ნასყიდობის ხელშეკრულებებში თვალსაწიერი ხშირად იცვლება ყიდვასა და გაყიდვას შორის: „გასაყიდი ობიექტის შექენა“ (გერმანიაში მსგავსი

⁷⁹ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 8. Berliner Testament (Pflichtteils Klausel), II. Gemeinschaftliches Testament, § 5.

⁸⁰ მაგალითად, „Nachfolge Klausel“, რაც გულისხმობს, რომ პარტნიორის გარდაცვალების შემდეგ მისი მემკვიდრე დაიკავებს მის ადგილს სანარმოში.

⁸¹ დანვრილებით Esslinger/Schneider, Die Überschrift, 5. Aufl. 2015, S. 38.

იქნებოდა: *Das Kaufobjekt wird verkauft*).⁸² ასეთ დროს არაა აუცილებელი, ნასყიდობის დაკონკრეტება „ყიდვად“ ან „გაყიდვად“. ნასყიდობის ფასის ოდენობა შეიძლება შემოკლდეს, როგორც „ნასყიდობის ფასი“; მაგრამ თუ მას მოსდევს ისეთი კონსტრუქციები, როგორებიცაა „ნასყიდობის ფასის გადახდა“ და „ნასყიდობის ფასის დაფინანსება“,⁸³ დასაწყისში უკეთესი იქნება „ნასყიდობის ფასის ოდენობა“.

თუ „§ 8 პარტნიორის გასვლა“ იმავე გვერდზეა, ყველასთვის გასაგებია, რომ „§ 9 გარიცხვა“⁸⁴ ასევე პარტნიორს მიემართება. სხვა შემთხვევაში, § 9 ჯობია დასათაურდეს სრულად: „§ 9 პარტნიორის გარიცხვა“. იგივე ეხება სათაურთა შემდეგ წყვილებს: „რწმუნებულება ქონებრივ-სამართლებრივ საკითხებში“ – „არაქონებრივ-სამართლებრივი საკითხები“⁸⁵: უმჯობესია სიტყვა „რწმუნებულების“ გამეორება ან მისი ორივეგან გამოტოვება. მაგრამ ეს ენობრივი სიმეტრია თვითმიზანი კი არაა, არამედ მხოლოდ დამხმარე საშუალებაა აღქმადობისთვის. მაგალითად, გვერდიგვერდ გამოყენებული სათაურები „მემკვიდრის დანიშვნა“ და „საანდერძო დანაკისრი“⁸⁶ უკეთესი ვერ გახდება, თუკი მათ ნაცვლად გამოვიყენებთ სათაურებს „მემკვიდრის დანიშვნა“ და „საანდერძო დანაკისრის მიმღების დანიშვნა“ ანდა „მემკვიდრე“ და „საანდერძო დანაკისრის მიმღები“.

ერთსა და იმავე დონის სათაურებში აბსტრაქციის უცვლელი ხარისხის შენარჩუნებაა მიზანშეწონილი. „ბ. საქორწინო-სახელმე-

კრულებო შეთანხმებებს“ შეესაბამება „გ. მემკვიდრეობით-სამართლებრივი განკარგვები“,⁸⁷ და არა „გ. უარი სავალდებულო წილზე“.⁸⁸ მაგრამ რადგან ეს უკანასკნელი უფრო გასაგებია, გამართლებული იქნება ბ) პუნქტის სათაურის ან მთლიანად პუნქტის მოდიფიცირება. სათაურების სხვადასხვა დონეებზე, შეძლებისდაგვარად, თავიდან უნდა იქნას აცილებული ერთგვაროვნება. თავიდან აცილება მხოლოდ მოჩვენებითია, როცა „ნასყიდობის“ ქვეშ ერთ-ერთ ქვეპუნქტს „გაყიდვა“ ეწოდება.⁸⁹ როგორც წესი, საკმარისია მუხლის 1-2 საფეხურად ჩაშლა. ქვეპუნქტები არ საჭიროებენ დასათაურებას, თუ მათი რიცხვი მუხლში არ აღემატება სამს.⁹⁰ ზედმეტად აბსტრაქტული კატეგორიები ართულებენ არაიურისტთა ორიენტირებას და ამიტომ არ უნდა იქნეს გამოყენებული.

ბ) ფორმალურად ერთგვაროვანი. პუნქტებისა და ქვეპუნქტების აღსანიშნავად რომელი სიმბოლო იქნება გამოყენებული, ამას მნიშვნელობა არ აქვს, თუ შენარჩუნებული იქნება ერთი და იგივე პრინციპი. ეს ასევე ნიშნავს იმასაც, რომ ცალკეული პუნქტების სიმბოლოები სათაურის გარეშე არ უნდა დარჩეს, მაშინ როდესაც იმავე დონის სხვა პუნქტები დასათაურებულია. ასევე არ უნდა იქნეს გამორჩენილი

⁸² მაგ., *Kamanabrou, Vertragsgestaltung*, 5. Aufl. 2019, მინის ნაკვეთის ნასყიდობის ხელშეკრულება, § 1 ნასყიდობის ობიექტი, ვალდებულებები, გაყიდვა.

⁸³ *Holland in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch*, 1. Aufl. 2005, Teil 2 Kap. 4, Rz. 1262. In der 5. Aufl. 2018, Kap. 3, Rz. 2, besser: V. Kaufpreis (inkl. Entrichtung), XI. Kaufpreisfinanzierung. *Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte*, 4. Aufl. 2015, Teil 5, C. II., Rz. 2047, § 1 Darlehen, § 2 Darlehenszins und Tilgung.

⁸⁴ *Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte*, 4. Aufl. 2015, Teil 5, B. II., Rz. 2007, §§ 8, 9.

⁸⁵ *G. Müller in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch*, 5. Aufl. 2018, Teil 3 Kap. 3, Rz. 1 – Umfassende Vorsorgevollmacht mit Patientenverfügung und vorsorglicher Betreuungsverfügung, II. und III.

⁸⁶ *Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht*, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 4. Geschiedentestament, §§ 2, 3.

⁸⁷ *Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte*, 4. Aufl. 2015, Teil 9, A. I., Rz. 4347, B. საქორწინო-სახელმეკრულებო შეთანხმებები, C. მემკვიდრეობითსამართლებრივი განკარგვები. შესაბამისად შესაძლებელი იქნებოდა „საქორწინოსამართლებრივი შეთანხმებები“.

⁸⁸ *Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte*, 4. Aufl. 2015, Teil 2, C. I. 1., Rz. 1095, B. und C.

⁸⁹ *Hertel in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch*, 5. Aufl. 2018, Teil 2 Kap. 2, Rz. 4 – Grundstückkaufvertrag: „Kaufvertrag“, „II. Verkauf“. *Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht*, 13. Aufl. 2019, III. A. 17. Unternehmenskaufvertrag (GmbH-Anteile) – verkäuferfreundlich, § 1 Kaufgegenstand und Verkauf. Ähnlich *Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis*, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, M, Rz. 6767, „Einbringung von Grundbesitz“, (...) „C. Einbringung“ sowie Kap. 15, F, Rz. 6754, Übertragung in vorweggenommener Erbfolge, (...) § 2 Überlassung. *Wilke in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch*, 5. Aufl. 2018, Teil 5 Kap. 3, Rz. 1 – Gründung einer GmbH, § 1 Einrichtung einer Gesellschaft.

⁹⁰ თოთოულ შემთხვევაში ორი ქვეპუნქტი საკმარისი იყო, *Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis*, 3. Aufl. 2012, Kap. 14, K, Rz. 5371.

პუნქტის ნომერი.⁹¹ პარაგრაფების უწყვეტი ნუმერაცია ამარტივებს შინაარსის აღქმას. სათაურები ტიპოგრაფიულ-ტექნიკურად უნდა იქნას გამოკვეთილი.⁹² თუ დოკუმენტში არის ბევრი მოკლე მუხლი, მათი სათაურები მარცხნივსწორებით უნდა გამოიყოს და არა ცენტრირებით.⁹³ ეს იმიტომ, რომ ცენტრირება ანელებს სასურველი თემის მოძიებას: თვალი უფრო სწრაფად მოძრაობს ვერტიკალურად. ცენტრირებული სათაურების შემთხვევაში საჭიროა თვალის ჰორიზონტალური მოძრაობა, რათა ჯერ სათაურის დასაწყისი და შემდეგ შესაბამისი ნორმის ტექსტის დასაწყისი იქნეს ნაკითხული.

7. სამართლებრივ შედეგებზე ორიენტირებული

სამართლებრივი შედეგი განაპირობებს მუხლის მნიშვნელობას. გადამწყვეტია, თუ რას ეძებს მკითხველი. მაგალითად, ეძებს იმას, თუ რისი უფლება აქვს საკუთარ ქმედებამდე თუ

⁹¹ ნუმერაცია გამორჩენილია, მაგალითად, მენარმეთა შესახებ საქართველოს კანონში, სადაც 53 მუხლის მე-2 პუნქტს მოსდევს პუნქტი 3¹. ამის მიზეზი არის ის, რომ 2008 წლამდე მუხლის პუნქტების ნუმერაციისთვის გამოიყენებოდა შემდეგი პრინციპი: 53.1., 53.2., 53.3., 53.3.1., 53.3.2., 53.3.3., 53.3.4., 53.4., 53.5. და ა. შ. 2008 წელს შეიცვალა ნუმერაციის პრინციპი და პუნქტები დაინომრა შემდეგი ლოგიკით: 1., 2., 3. და ა. შ. მაგრამ ტექნიკური შეცდომის გამო 53.3.1. გადაკეთდა არა 3-ად, არამედ 3¹-ად, 53.3.2. – 3²-ად და ა. შ. ეს არასწორია, რადგანაც შტრიხები (პრიმა, სეკუნდა...) გამოიყენება, როდესაც ხდება მუხლებს შორის ახალი მუხლის ან პუნქტებს შორის ახალი პუნქტის ჩამატება. იხ. 2008 წლის 14 მარტის კანონი „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის თაობაზე, №5913–IX და შდრ. მანამდე მოქმედ რედაქციას. *Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis*, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, M: In Rz. 6767 § 16-ის შემეგ მოდის § 18. ასევე *Maschmann/Sieg/Göpfert, Vertragsgestaltung im Arbeitsrecht*, 2. Aufl. 2016, Rz. 189 (S. 72).

⁹² *Kummermehr/Wegner* in Kröger/Kummermehr/Sternemann/Zittel, FormularBibliothek Vertragsgestaltung – Schuldrecht, 3. Aufl. 2018, Teil 4 § 4 Gestaltung eines Online-Shops Rz. 65.

⁹³ თუმცა ასეა ავსტრიულ კანონებში, *Handbuch der Rechtssetzungstechnik*, Teil 1: Legistische Richtlinien 1990, Herausgegeben vom Bundeskanzleramt (<http://docplayer.org/83496662-Handbuch-der-rechtssetzungstechnik-teil-1-legistische-richtlinien-1990.html>), Nr. 117 im Gegensatz zu Nr. 111. So z.B. GesbR-Reformgesetz, Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich, Teil I, უკანასკნელად ნანახია 01.12.2020.

იმას, რა სახის ზიანი უნდა აანაზღაუროს ქმედების შემდეგ. როდესაც საქმე ეხება სამართლებრივ შედეგებს, ისინი სათაურში უნდა იქნას გაყოფილი, მაგალითად, არა „ვალდებულების დარღვევა, ვადის გადაცილება“, არამედ „ზიანის ანაზღაურება ვალდებულების დარღვევისას“.

8. ერთი თემით შემოფარგლული

მკითხველი, როგორც წესი, მხოლოდ ერთ თემას აღიქვამს, როდესაც სათაურად ზოგადი ცნებებია გამოყენებული. მაგალითად, „მოგება და ნაგება“ აღიქმება, როგორც „შედეგი“, „წარმომადგენლობა და ხელმძღვანელობა“, როგორც „დირექტორის უფლებამოსილება“. „შვებულება, ავადმყოფობა“ შეიძლება აღქმულ იქნეს როგორც უბრალოდ „არმუშაობა“, მაგრამ ეს ასე აღარაა, როდესაც სიტყვებს შორის არ არის ლოგიკური ბმა და საერთო ცნების მოძებნა რთულია. მაგალითად, როდესაც სათაურად გამოყენებულია „დასახელება, ადგილსამყოფელი, მიზანი“, ალბათ ავტორს კომპანიის სავალდებულო მონაცემების შემოკლება სურს.⁹⁴ როცა ზოგადი ცნების პოვნა შეიძლება, ისინი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს, მაგრამ სავალდებულო არაა.

ხშირად სხვადასხვა თემები ერთიანდება ერთ სათაურქვეშ: „დათქმები“,⁹⁵ „ზოგადი დებულებები“⁹⁶ ან „არსებული მდგომარეობა“.⁹⁷ ეს გასაგებია, როცა ადგილის დასაზოგად ყოველი თემისათვის ახალ მუხლს არ იყენებენ და არ არსებობს ერთი ზოგადი ტერმინი, რომელიც ყველა ამ თემას გააერთიანებდა. საჭიროების

⁹⁴ დანვრილებით ქვემოთ, III.8.

⁹⁵ *Hoffmann-Becking/Gebele*, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 4. Geschiedentestament, I.; 8. Berliner Testament (Pflichtteilklausel), I.; ebenso III. B. 1. Kaufvertrag über ein unbebautes Grundstück (Bauland), I.

⁹⁶ *Münch*, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 2, C. I. 1., Rz. 1095, A.; ebenso Teil 9, A. I., Rz. 4347, A.

⁹⁷ *Krauß*, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 7, F. III. 3., Rz. 3355, I. Grundbuch- und Sachstand. Bei *Hoffmann-Becking/Gebele*, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. B. 1. Kaufvertrag über ein unbebautes Grundstück (Bauland), heißt es nur „I. Vorbemerkung“.

შემთხვევაში ნოტარიუსს შეუძლია შინაარსობრივად ღარიბი ზოგადი ცნება გამოიყენოს და, მაგალითად, „მინის ნაკვეთის ნასყიდობის, ჩუქებისა და გადაცემის, ქირავნობისა და მემკვიდრეობის ხელშეკრულებას“ არასპეციალისტებისთვის წაუმიღვაროს: „წინასწარი შენიშვნა: ბატონ E-ს სურს ბერლინში მდებარე თავისი მიწის ნაკვეთის ნახევარი თავის ვაჟებს S1-სა და S2-ს მიჰყიდოს და გადასცეს. მეორე ნახევარს იგი ჩუქნის თავის ქალიშვილ T-ს. დამქირავებელ M-თან ხელშეკრულება არ უნდა მოიშალოს პირადი საჭიროების გამო. თუ რომელიმე შვილი ბატონ E-ზე ადრე გარდაიცვლება, იგი მიწის ნაკვეთზე თავის წილს დედამამიშვილებს დაუტოვებს. ამ მიზნით მხარეები დებენ შემდეგ

ხელშეკრულებას საკარმიდამო ნაკვეთის შენახვებ, ბახის ქ. 10.“

მაგრამ ზოგჯერ პირველი მუხლის თემისთვის არსებობს უფრო კონკრეტული ზოგადი ცნება, ვიდრე „წინასწარი შენიშვნებია“, კერძოდ, მაგ., „მხარეები“, საოჯახო და მემკვიდრეობის სამართალში – „საოჯახო და ქონებრივი ურთიერთობები“,⁹⁸ პაციენტის მიერ უფლების განკარგვის დროს – „პირადი პასუხისმგებლობითა და თავისუფალი ნებით მიღებული გადაწყვეტილება“ ანდა, უძრავი ქონების გაყიდვის შემთხვევაში, „საკუთრება მინაზე“. გერმანულ მოწმობებში შეიძლება გამოყენებულ იქნეს: „Parteien“, „Familien- und Vermögensverhältnisse“ „Eigenverantwortliche und freie Entscheidung“ და „Grundeigentum“.

გარდა ამისა, სანოტარო მოწმობების ბოლოში ხშირად ვხვდებით ისეთ სათაურებს, როგორცაა „დასკვნითი დებულებები“⁹⁹. ზოგადად,

„დებულება“ ნაკლებად მეტყველი ტერმინია და „დასკვნითიც“¹⁰⁰ პირდაპირი გაგებითაა გამოყენებული, ე. ი. უშინაარსოა. დასკვნით დებულებათაგან ბევრი წინა პარაგრაფებში შეიძლება მოთავსდეს და ხშირად მოთავსებულია კიდევც¹⁰¹, ზოგიერთი – საწყის დებულებებშიც კი.¹⁰² „Miscellaneous“ ან „სხვადასხვა“¹⁰³ ოდნავ უკეთესი სათაური იქნებოდა, მათ შორის იმიტომაც, რომ ზოგჯერ ამ მუხლში შევხვდებით მოთხოვნებს, შენიშვნებს ან მითითებებს,¹⁰⁴ რომლებიც რეალურად არაფერს „განსაზღვრვენ“. ¹⁰⁵ ამიტომაც, ზოგ შემთხვევაში, „მითითებები, რჩევები“ გამოყოფილია „დასკვნით დებულებებამდე“. ¹⁰⁶ „დასკვნის“ ან „დასკვნითი დე-

12. Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 5, B. II., Rz. 2007, § 14. G. Müller in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 5. Aufl. 2018, Teil 3 Kap. 3, Rz. 1 – Umfassende Vorsorgevollmacht mit Patientenverfügung und vorsorglicher Betreuungsverfügung, XI.

¹⁰⁰ ამ სათაურს იყენებენ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. B. 5., V.

¹⁰¹ უფრო ადრე Holland in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 1. Aufl. 2005, Teil 2 Kap. 4, Rz. 1262, § 13 დასკვნითი განსაზღვრებანი § 14 დაფინანსების რწმუნებულება, და შესაბამისად „§ 1 საჯარო რეესტრის მდგომარეობა, წინასწარი შენიშვნები, ნასყიდობის საგანი“.

¹⁰² Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. B. 5., V. heißt es unter 2. „საზოგადოება არ ფლობს მიწას.“

¹⁰³ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. SchuldR, 25. Erwerb einer Minderheitsbeteiligung (mit Investorenvereinbarung), D. ინგლისურისთვის იქვე. ქვემოთ III. A. 16, § 12.

¹⁰⁴ Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 2, C. I. 1., Rz. 1095, E. დასკვნითი განსაზღვრებები „ჩვენ ვითხოვთ ...“. Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. SchuldR A. 16., § 12 დასკვნითი განსაზღვრებები „... ნაკითხულ იქნა...“. Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, M, Rz. 6767, D. დასკვნითი დებულებები, II. მითითებები.

¹⁰⁵ მსგავსი შემთხვევაა, როცა „კანონისმიერ განსაზღვრებებს“ ქვემოთ მოსდევს სალვატორული დათქმა, შტრ. Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 2, C. II., Rz. 2047, § 7.

¹⁰⁶ Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 2, C. I. 1., Rz. 1095, D. und E. G. Müller in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 5. Aufl. 2018, Teil 3 Kap. 3, Rz. 1 – Umfassende Vorsorgevollmacht mit Patientenverfügung und

⁹⁸ შტრ. Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 9, E. I. 8., Rz. 3809, 1. მამკვიდრებელი, a) საოჯახო ურთიერთობები, b) ქონებრივი ურთიერთობები.

⁹⁹ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, III. C. 2. Schenkung eines Gesellschaftsanteils an einer GmbH mit Rückforderungsrecht im Wege der vorweggenommenen Erbfolge, Schenkungsvertrag über einen GmbH-Geschäftsanteil mit Geschäftsanteilsabtretung, § 9; sowie unter III. A. 16. §

ბულებების“ ერთ-ერთი ალტერნატივაა ცალკეული ქვეთემების (მაგ., ნაწილობრივი ბათილობა, არბიტრაჟი, ხარჯები, გადასახადები, მოსაკრებელი, ასლები, აღსრულება) ერთ გრძელ სათაურში¹⁰⁷ ჩამოთვლა, მაგრამ საუკეთესო გამოსავალია მათი ცალ-ცალკე მუხლებში განერა.¹⁰⁸ თუ ეს მუხლები არც ისე მოკლეა, განცალკევებული მუხლისთვის დამატებითი ადგილისა და დროის გამოყოფა ღირს აღქმადობის გაუმჯობესების მიზნითაც. ეს წესი ძალაში რჩება „დასკვნითი დებულებების“ მიღმაც, მაგ., შემდეგი სათაურების შემთხვევაში: „წერილობითი ფორმა, ნაწილობრივი ბათილობა“¹⁰⁹ ან „ნაკლის გამო პასუხისმგებლობა, ტვირთის გადასვლა“.¹¹⁰

თუ, მიუხედავად ამისა, არჩევანი კეთდება ერთ სათაურზე, მასში ყველა ასპექტი უნდა დასახელდეს (ასეა Beck-ის გამომცემლობის შემთხვევაშიც¹¹¹). ჩამონათვალში დასახელებული ასპექტები „და“ კავშირით უნდა გამოიყოს თუ მძიმით, ეს გემოვნების საკითხია. მძიმე უფრო მოკლეა, „და“ კავშირი კი – უფრო გასაგები. წერტილმძიმე და, მით უმეტეს, წერტილი თემებს შორის კიდევ უფრო დიდი შინაარსობრივი დაშორების მაჩვენებელია და, ამგვარად,

vorsorglicher Betreuungsverfügung, „X. ნოტარიუსის მითითებები“, „XI. დასკვნითი განსაზღვრებები“.

¹⁰⁷ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 34. სამკვიდროს წილის ნასყიდობისა და გადაცემის ხელშეკრულება, „§ 9 განხორციელება, მითითებები და რჩევები, ხარჯები“. მსგავსადვე ქვემოთ XI. გარდაქმნის უფლება, შერწყმის ხელშეკრულება, 6. შერწყმის ხელშეკრულება, „§ 7 შპს-ის წილები/გადასახადები/რეგისტრაციის

განცხადებები/ხარჯები“.
¹⁰⁸ ასეთი რჩევა იხ. Bundesministerium der Justiz, Handbuch der Rechtsförmlichkeit, 3. Aufl. 2008, abrufbar unter <http://hdr.bmj.de>, უკანასკნელად ნანახია 01.12.2020., B.1.7, Rz. 105. Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, F, Rz. 6755, § 7 ნოტარიუსის მითითებები, § 8 აღსრულების დავალება, § 9 ხარჯები, ასლები.

¹⁰⁹ Kamanabrou, Vertragsgestaltung, 5. Aufl. 2019, § 10.

¹¹⁰ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 28. Vorweggenommene Erbfolge, II. Übertragungsvertrag, § 4 ... მინის ნაკვეთის დატვირთვა, ..., § 5 პასუხისმგებლობა ნაკლის გამო, ტვირთის გადასვლა, ათვისების ხარჯები.

¹¹¹ Interne Arbeitsanweisung im Verlag C.H.Beck, zitiert in ZG 2016, 325 (327). Ein Negativbeispiel gibt Hamann, ZG 2015, 381 (389).

იმის ნიშანიცაა, რომ მართლაც უმჯობესი იყო ორ დამოუკიდებელ მუხლად დაყოფა. „განმარტება და ნამდვილობა“¹¹² გაუმართლებელია, როცა განმარტება მხოლოდ საშუალებაა ნამდვილობის დასასაბუთებლად. მაგ., „ნაწილობრივი ბათილობა“ ამ დროს უკეთესია.¹¹³ თუ დასაჩუქრებულმა შვილმა გათანაბრების მიზნით დედამამშვილს უნდა გადაუხადოს და ამავე დროს სავალდებულო წილიც გაქვითოს, „გათანაბრება“ ანდა „საპასუხო შესრულება და გაქვითვა“ კარგია, მაგრამ არა გამოდგება „საპასუხო შესრულება და გათანაბრება“,¹¹⁴ რადგან დედამამშვილის მიმართ „საპასუხო შესრულება“ მათ გათანაბრებას ემსახურება და ამიტომ მხოლოდ „გათანაბრება“ ან „საპასუხო შესრულება“ საკმარისი იქნებოდა.

მაგალითისთვის შესაძლოა შპს-ის სადამფუძნებლო ხელშეკრულების შერჩევა, რომლის § 1 დასათაურებულია, როგორც „დასახელება, ადგილსამყოფელი, მიზანი“,¹¹⁵ ე. ი. სამ სხვადასხვა თემას ანესრიგებს. აქ მკითხველმა, რომელსაც მხოლოდ საზოგადოების მიზანი აინტერესებს, მუხლის შიგნით უნდა ეძებოს შესაბამისი ნაწილი. მრავალთემიანი მუხლების შემთხვევაში, მიზანშეწონილია პუნქტების დასათაურება, განსაკუთრებით მაშინ, როცა სანოტარო მონუმენტები ძირითადად გრძელ და რთულად აღქმად პარაგრაფებს შეიცავს. პუნქტების სათაურები შეიძლება შემდეგნაირად გამოიყოს:

¹¹² Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 15. მემკვიდრეობის ხელშეკრულება (უცხოელი მამკვიდრებელი), § 6 (განმარტებისა და ინტერპრეტაციისათვის).

¹¹³ შდრ. ზემოთ, III.4.

¹¹⁴ Hoffmann-Becking/Gebele, Beck'sches Formularbuch Bürgerliches, Handels- und Wirtschaftsrecht, 13. Aufl. 2019, VI. ErbR, 28. სამომავლო მემკვიდრეობა, II. გადაცემის ხელშეკრულება, § 2.

¹¹⁵ Krauß, Vermögensnachfolge in der Praxis, 5. Aufl. 2018, Kap. 15, M, Rz. 6767, E. „§ 1 ფირმა და ადგილსამყოფელი“; Reul in Limmer/Hertel/Frenz/Mayer, Würzburger Notarhandbuch, 5. Aufl. 2018, Teil 5 Kap. 4, Rz. 169 „§ 1 ფირმა, ადგილსამყოფელი, ფინანსური წელი“. Münch, Ehebezogene Rechtsgeschäfte, 4. Aufl. 2015, Teil 5, B III, Rz. 2014 „§ 1 დაფუძნება, ფირმა, ადგილსამყოფელი, მიზანი“.

§ 1 დასახელება, ადგილსამყოფელი, მიზანი

(1) დასახელება. საზოგადოებას ეწოდება ...

(2) ადგილსამყოფელი. საზოგადოების ადგილსამყოფელია ...

(3) მიზანი. საზოგადოების მიზანია ...

ამის ნაცვლად შესაძლებელია ყოველი ნაწილის პირველი წინადადება სათაურიდან აღებული საკვანძო სიტყვით დაიწყოს,¹¹⁶ მაგალითად:

(3) მიზანი საზოგადოებისა არის ...

მეორე მეთოდი თავისთავად ზღუდავს სტილისტურ თავისუფლებას და ზოგჯერ უხემ სტილამდე მივყავართ:

(3) მიზანი საზოგადოებისა არის ქარის ელექტროგენერატორების განვითარება და წარმოება.

თუკი ულამაზო გაარსებითებულ ფორმებს ამოვიღებთ, ტექსტი მაინც ხელოვნური და ზედმეტად გრძელი იქნება:

(3) მიზანი საზოგადოებისა არის, განავითაროს და აწარმოოს ქარის ელექტროგენერატორები; ანდა:

(3) გაერთიანება მიზნად ისახავს, განავითაროს და აწარმოოს ქარის ელექტროგენერატორები.

ეს იმიტომ, რომ სიტყვები „მიზანი“ ან „მიზნად ისახავს“ და შემდეგ ზმნა კავშირებით კილოში (გერმანულ ენაში ინფინიტივში) წინადადებას ძალიან ართულებს. სიტყვა „უნდა“ უკეთესია, მაგრამ სათაურისთვის არასათანადო. უმჯობესია, სათაურსა და ნორმის ტექსტში სხვადასხვა სიტყვები იქნეს გამოყენებული და ისინი არ გამეორდეს.

(3) მიზანი. საზოგადოებამ უნდა განავითაროს და აწარმოოს ქარის ელექტროგენერატორები.

ანდა ცალკე მუხლში:

§ 3 მიზანი. საზოგადოებამ უნდა განავითაროს და აწარმოოს ქარის ელექტროგენერატორები.

ამგვარად იზრდება მუხლების რაოდენობა, მაგრამ არა სიტყვების საერთო ოდენობა. ამიტომ საერთო სათაურზე – „დასახელება, ადგილსამყოფელი, მიზანი“ უარის თქმა უმჯობესია.

ქართულ ხელშეკრულებებში ხშირია შემთხვევები, როდესაც მუხლის სათაურად გამოყენებულია „ხელშეკრულებიდან გასვლა და ზიანის ანაზღაურება“. თუ ამ მუხლში (გარდა გასვლისა) საუბარია მხოლოდ გასვლიდან გამომდინარე ზიანზე, მაშინ სათაურად საკმარისია „ხელშეკრულებიდან გასვლა“. თუ მასში საუბარია ყველა სახის ზიანის ანაზღაურებაზე, მაშინ უმჯობესია, მუხლი გაიყოს და სათაურებიც შესაბამისად გადაწინილდეს.

კიდევ ერთი მუხლი, რომლის სათაურშიც რამდენიმე თემა ერთადაა მოცემული, არის „ხელშეკრულების ენა და ეგზემპლარები“. აქაც უმჯობესია მუხლი და სათაური გაიყოს.

არც სათაური „გამოსაყენებელი სამართალი და განსჯადი სასამართლო“ არ არის კარგი, რადგანაც სათაური ზედმეტად გრძელია და ორ სხვადასხვა თემას ეხება.

IV. შეჯამება

სამართლის ნორმებს სჭირდება სათაურები. კარგი სათაურები კი არის სწორი, კონკრეტული, გასაგები, მოკლე და ერთგვაროვანი. ისინი, შეძლებისდაგვარად, ერთი თემით უნდა შემოიფარგლოს. ასე მკითხველი თავისთვის მნიშვნელოვან ნორმებს სწრაფად პოულობს და უკეთესად იგებს.

¹¹⁶ კომენტარებში არცთუ ისე უჩვეულოა აბზაცის დაწყება საკვანძო სიტყვით; შდრ. მაგალითად, *Wiedemann, in Großkommentar zum Aktiengesetz, 4. Aufl., § 183 Rz. 10-22*: ქვეყნების მიმოხილვაში აბზაცის პირველ ხაზში ქვეყანა მუქადაა დაბეჭდილი; ამიტომ სათაურები გამოტოვებულია.